

املاک اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد
موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان
تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات
به هر دو زبان ملی کشور (دري و پستو) ارسال میگردد

۲۶/ ذی الحجه ۱۴۴۷ هـ، ق مطابق ۲۲/ جوزا ۱۴۰۵ هـ، ش

پس از ادای حج، عادات و اعمال خویش را اصلاح نمودن، و بروعه های که به الله متعال کرده شده ثابت ماندن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى، وَقَدَّرَ فَهَدَى، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَالصِّفَاتُ الْعُلَا، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ الْمُسْتَفَى وَرَسُولُهُ الْمُجْتَبَى، صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ وَبَارَكَ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ فِي الْأَخِرَةِ وَالْأُولَى، اما بعد: قال الله سبحانه وتعالى: ((إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ (۳۰) نَحْنُ أَوْلِيَائُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْأَخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ (۳۱) نَزَلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ. فصلت: (۳۲)

حضار محترم!

السلام عليكم ورحمت الله وبركاته!

الله جل جلاله به کسانی که امسال به حج مشرف شده‌اند، عنایت و نعمت ویژه‌ای ارزانی داشته است؛ کسانی که پس از ادای فریضه حج، به خیر، سلامت و عافیت به خانه‌های خود بازگشته‌اند، و کاروان‌های دیگر حجاج گرامی نیز همچنان در راه بازگشت هستند.

الله تعالی حج آنان، دعا‌های طلب مغفرت، زحمات، رنج‌ها و عهد و پیمان‌هایی را که با پروردگار خود بسته‌اند، به درگاه خویش مورد قبول قرار دهد. همچنین کسانی را که هنوز به حج نرفته‌اند، الله جل جلاله نصیب و توفیق حج عطا فرماید. واقعاً آنان یکی از ارکان بزرگ اسلام را ادا کرده‌اند؛ رکنی که به سبب آن، مسلمانان از گناهان چنان پاک می‌شود که گویی تازه از مادر متولد شده است.

در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «مَنْ حَجَّ لِلَّهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمٍ وُلِدَتْهُ أُمُّهُ» صحیح البخاری (۲/۴)

ترجمه: هر کس تنها برای رضای الله تعالی حج کند و در ایام حج سخنان زشت و شهوانی و سخن گفتن درباره جماع را ترک نماید و مرتکب فسق و گناه نشود، از حج بازمی‌گردد در حالی که از گناهان پاک شده است؛ همانند روزی که مادرش او را به دنیا آورده بود. همچنین برای حج پذیرفته شده، بهشت از جانب الله تعالی واجب می‌گردد.

در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ». صحیح مسلم (۱۰۷/۴) ترجمه: برای حج مقبول و پذیرفته شده، هیچ پاداشی جز بهشت وجود ندارد.

به همین دلیل، دیدار با حاجی و درخواست دعا از او در شریعت اسلامی عملی مستحب است؛ زیرا حاجی با چشمان خود بارها بیت الله را مشاهده کرده، حجرالاسود را استلام نموده، و در مراسم حج از شعائر و مشاعر اسلامی مانند منی، مزدلفه و عرفات دیدار کرده است. همچنین در مدینه منوره به زیارت روضه مبارک رسول الله صلی الله علیه وسلم، مسجد النبی و دیگر اماکن مقدس مشرف شده است.

در حدیث شریف آمده است: «إِذَا لَقِيتَ الْحَاجَّ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَصَافِحْهُ، وَمُرَّهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بَيْتَهُ، فَإِنَّهُ مَغْفُورٌ لَهُ» مسند أحمد مخرجا (۲۷۲/۹)

ترجمه: از حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: هرگاه با حاجی ملاقات کردی، بر او سلام کن و با او مصافحه نما، و از او بخواه که پیش از آنکه وارد خانه اش شود برای تو طلب آمرزش کند؛ زیرا گناهان او بخشیده شده است.

حج، تجدید و تازه کردن آن عهد و پیمانی است که ارواح ما در عالم ارواح با الله جل جلاله بسته بودند. الله تعالی آن پیمان را به حجرالاسود سپرده است و هرگاه حاجی حجرالاسود را استلام می کند، حجرالاسود در روز قیامت بر آن عهد و پیمان استلام کننده گواهی خواهد داد.

حاجی با گفتن تلبیه: «لبيك اللهم لبيك، لبيك لا شريك لك لبيك، إن الحمد والنعمة لك والملك، لا شريك لك» تعهد و پیمان می بندد که همواره فرمان های الله تعالی را بپذیرد و از آن ها پیروی کند. همچنین هنگامی که حاجی در وقت استلام حجرالاسود این دعا را می خواند: «اللهم إيماناً بك وتصديقاً بكتابك، ووفاءً بعهدك، واتباعاً لسنة نبيك محمد صلی الله علیه وسلم» تبیین الحقائق (۱۶/۲)

در حقیقت با الله تعالی چنین عهد می کند: پروردگارا! من بر پایه ایمان به تو، تصدیق کتاب تو و وفاداری به عهد و پیمانم با تو، حجرالاسود را استلام کردم. همچنین با تو پیمان می بندم که از این پس عادات و اعمال خود را اصلاح نمایم، لغزش ها و خطاهایی را که پیش از این از من سر زده است بر من ببخشایی، و با تو عهد می کنم که دیگر به گناهان، ستم ها و جرایم گذشته بازنگردم؛ بلکه از فرمان ها، رهنمودها و اوامر تو و پیامبرت محمد صلی الله علیه وسلم پیروی و اطاعت نمایم.

وقوف در عرفات - که به آن «مکان الميثاق» و «يوم الميثاق» نیز گفته می شود - در حقیقت تجدید همان عهد و پیمانی است که در عالم ارواح گرفته شده بود؛ زیرا در عرفات، الله جل جلاله از ارواح ما بر ایمان اقرار و پیمان گرفته بود. چنان که در حدیث شریف آمده است: «عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَخَذَ اللَّهُ الْمِيثَاقَ مِنْ ظَهْرِ آدَمَ بِنِعْمَانَ - يَعْنِي عَرَفَةَ - فَأَخْرَجَ مِنْ صُلْبِهِ كُلَّ ذُرِّيَّةٍ ذَرَأَاهَا، فَفَتَّرَهُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ كَالدَّرِّ، ثُمَّ كَلَّمَهُمْ قَبْلًا» قَالَ: {أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ} [الأعراف: ۱۷۳] مسند أحمد مخرجا (۲۶۷/۴)، شرح مشکل الآثار (۳۰/۱۰)

ترجمه: از حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه روایت است که از پیامبر صلی الله علیه وسلم نقل می‌کند که آن حضرت فرمودند: الله تعالی در سرزمین «بَنَعْمَان» — یعنی عرفات — از پشت حضرت آدم علیه السلام پیمان گرفت. سپس تمام فرزندان را که تا روز قیامت از نسل او پدید می‌آورد، از صلب او بیرون آورد و آنان را همچون مورچه های کوچک در برابر او پراکنده ساخت. آنگاه رو به رو با آنان سخن گفت و فرمود: «أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ» (آیا من پروردگار شما نیستم؟) آنان پاسخ دادند: «بَلَىٰ شَهِدْنَا» (گواهی می‌دهیم که تو پروردگار ما هستی). این پیمان برای آن بود که در روز قیامت نگویند: «ما از این حقیقت (ربوبیت) بی‌خبر و غافل بودیم»، یا نگویند: «پدران ما پیش از ما مشرک بودند و ما فرزندان بودیم که پس از آنان آمدیم؛ آیا ما را به سبب اعمال باطل گرایان هلاک می‌سازی؟»

خواسته و مقتضای حج این است که حاجی بر اساس عهدها و پیمان‌هایی که در حج با الله تعالی بسته است، عادات و رفتارهای خود را اصلاح کند. پس از حج بر کسی ستم نکند، خون کسی را به ناحق نریزد، با ستمگران همکاری و همراهی ننماید، مال مردم را از راه‌های ناروا و حيله‌های نادرست نخورد، ربا انجام ندهد، رشوه نگیرد و وارد معاملات حرام و مشکوک نشود. صلوة رحم را رعایت کند، در اصلاح و حل اختلافات اجتماعی سهم بگیرد، از فرمان‌ها و اوامر الله جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم پیروی نماید، از نظام اسلامی حمایت کند، مردم را به نیکی دعوت نماید و خود را از عادات ناپسند و کارهای ناروا دور نگه دارد.

همچنین در ادای نماز با جماعت کوشش نماید، میراث خواهر و دختر را ناحق تصاحب نکند و میان فرزندان خود عدالت را رعایت نماید.

از نشانه‌های حج مقبول یکی این است که انسان دلبستگی زیادی به دنیا نداشته باشد و در کارهای مربوط به آخرت بیشتر تلاش کند.

از حسن بصری رحمه الله درباره نشانه‌های حج مقبول پرسیده شد. ایشان در پاسخ فرمودند: (أَنْ يَرْجِعَ زَاهِدًا فِي الدُّنْيَا رَاغِبًا فِي الْآخِرَةِ) (مِرْقَاةُ الْمَفَاتِيحِ (۱۷۴۱/۵))

ترجمه: نشانه حج پذیرفته‌شده این است که حاجی از حج بازگردد در حالی که نسبت به دنیا بی‌رغبت و نسبت به آخرت مشتاق و علاقه‌مند باشد.

پس از حج، رفتار و کردار حاجی باید ترجمان همان عهدها و پیمان‌هایی باشد که در حج با الله تعالی بسته است. او باید زبان خود را از غیبت، سخن‌چینی، بهتان، دروغ، گفتار زشت، دشنام و دیگر عادات ناپسند حفظ کند؛ همان‌گونه که در موسم حج به فرمان الله تعالی در این آیه عمل کرده است: (فَمَنْ قَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ) البقرة: (۱۹۷)

ترجمه: پس هر که در آن ماه‌ها ادای حج را بر خود فرض گرداند پس بداند که برای او جماع، گناه، جنگ و جدال در ایام حج جائز نیست.

بنابراین، پس از حج نیز باید بر همین عهد و پیمان استوار بماند.

بعد از حج، اعمال و رفتار حاجی باید نشان‌دهنده حج مقبول باشد و نباید به عادات ناپسند گذشته خود بازگردد. همچنین همواره به حقوق همسایگان توجه داشته باشد؛ چنان که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ، وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ» مسند أحمد (۱۲۶/۱۱)

ترجمه: بهترین دوست نزد الله تعالی کسی است که برای دوست خود بهترین باشد، و بهترین همسایه نزد الله تعالی کسی است که برای همسایه خود بهترین باشد. همچنین پس از حج باید منشأ خیر برای دیگران باشد و از مردم شر و زیان را دفع کند. در حدیث شریف آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ، يَكْشِفُ عَنْهُ كُرْبَةً، أَوْ يَقْضِي عَنْهُ دَيْنًا، أَوْ يَطْرُدُ عَنْهُ جُوعًا» المعجم الكبير للطبراني (۴۵۳/۱۲)

ترجمه: محبوب‌ترین مردم نزد الله تعالی کسی است که بیشترین سود و منفعت را به مردم برساند؛ گرفتاری مسلمانان را برطرف کند، یا قرض او را بپردازد، یا گرسنگی را از او دور سازد.

حاجی باید پس از بازگشت حج، برای مردم به یک مرجع خیر و نیکی تبدیل شود. همان‌گونه که مردم از او انتظار کارهای نیک را دارند، خیر و نیکی او به دیگران برسد، جامعه را از شر خود و دیگران حفظ کند و کلید گشایش خیر و نیکی باشد.

در حدیث شریف دیگری آمده است: عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ، مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ، وَإِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ مَعَالِيَقَ لِلْخَيْرِ، فَطُوبَى لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ، وَوَيْلٌ لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ» سنن ابن ماجه (۸۶/۱)

ترجمه: از حضرت انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: همانا برخی از مردم کلیدهای خیر و قفل‌های شر هستند، و برخی دیگر کلیدهای شر و قفل‌های خیر هستند. پس خوشا به حال کسی که الله تعالی کلیدهای خیر را به دست او قرار داده باشد، و وای بر کسی که الله تعالی کلیدهای شر را به دست او سپرده باشد.

ثابت‌قدم ماندن بر عهدا و پیمان‌هایی که پس از حج با الله تعالی بسته شده است:

همچنین از دیگر نشانه‌های حج مقبول آن است که انسان پس از حج بر اعمال نیک و رفتارهای پسندیده ثابت‌قدم و پایدار بماند.

کسی که حج را ادا می‌کند، شایسته است که نامه اعمال خود را پاک و سفید نگه دارد و بر عهدا و پیمان‌هایی که در حج بسته است، استوار باقی بماند. پس از هر عبادتی، به‌ویژه پس از حج، بر مسلمان لازم است که بر طاعت و عبادت پروردگار خویش پایدار بماند و چنین نباشد که یک‌بار عبادت کند و سپس از آن روی‌گردان شود.

بنابراین، حاجی که در ایام حج نمازها را ادا کرده‌اند، صدقات داده‌اند، ذکرها گفته‌اند و دعاها خوانده‌اند، باید این اعمال را ادامه دهند و بر آن‌ها استقامت ورزند.

الله جل جلاله فرموده است: (فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ) فصلت: (۶) ترجمه: پس به سوی او استقامت ورزید و از او آمرزش بخواهید.

الله جل جلاله کسانی را که بر توحید و عبادت او ثابت قدم می مانند ستوده و برای آنان پنج نوع پاداش و بشارت را بیان کرده است: (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ (۳۰) نَحْنُ أَوْلِيَائُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ (۳۱) نَزَلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ) فصلت: (۳۰-۳۲)

ترجمه: بی گمان کسانی که گفتند: «پروردگار ما الله است»، سپس بر این عقیده استقامت نمودند، فرشتگان بر آنان فرود می آیند و به آنان مژده میدهند که نترسید و غمگین نباشید و بشارت باد بر شما بر بهشتی که وعده داده می شدید، ما در زندگانی دنیا و آخرت دوستان شما هستیم و اکنون هم در آخرت برای شما هر چه آرزو کنید و هر چه بخواهید هست، اینها همه پذیرایی از سوی الله آمرزگار و مهربان است.

در آیه ای دیگر نیز آمده است: (إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (۱۳) أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۱۴) (الأحقاف: (۱۳-۱۴)

ترجمه: البته آنان که گفتند: الله پروردگار ماست» سپس استقامت ورزیدند، نه ترسی بر آنان است و نه اندوهگین میشوند. ایشان اهل بهشت اند که در آن همیشه اند، بخاطر آنچه از اعمال نیک میکردند.

حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه این آیه مبارک را بر منبر تلاوت کردند و فرمودند: (استقاموا والله لله بطاعته ولم يروغوا روغان الثعالب) المحرر الوجيز (۱۴/۵)

ترجمه: به الله سوگند، آنان بر اطاعت الله ثابت قدم ماندند و مانند روباهان به حيله، نیرنگ و گریز متوسل نشدند.

برخی از مفسرین متأخر در تفسیر این آیه گفته اند: "ثم استقاموا فعلا كما استقاموا قولاً" بحر العلوم، للسمرقندي (۲۱۵/۳)

ترجمه: آنان در عمل نیز همان گونه استوار ماندند که در گفتار و اقرار خود استوار بودند.

در آیه مبارکه دیگری نیز الله تعالی به استقامت و پایداری بر توحید و عبادت فرمان داده و فرموده است: (فَاسْتَقِيمْ كَمَا أَمَرْتُ) هود: (۱۱۲) ترجمه: پس همان گونه که مأمور شده ای، استقامت و پایداری پیشه کن.

عبادت الله جل جلاله به زمان یا موسم خاصی محدود نشده است، بلکه عبادت الله تعالی و پایداری بر آن تا هنگام مرگ انسان ادامه دارد. الله جل جلاله می فرماید: (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ * وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ) الحجر: (۹۸-۹۹)

ترجمه: پس پروردگارت را به پاکی یاد کن و از سجده کننده گان (نمازگزاران) باش. و پروردگارت را پرستش کن تا وقتی که یقین تو رسد (مرگ) به سراغت بیاید.

در آیه مبارکه دیگری الله جل جلاله می فرماید: (وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا) المزمّل: (۸)

ترجمه: ونام پروردگارت را یاد کن واز هرچیز صرف نظر کرده و به سوی او متوجه شو.

حضرت حسن بصری رحمه الله، آن تابعی بزرگوار، می فرماید: «أَبَى قَوْمُ الْمُدَاوَمَةِ، وَاللَّهِ، مَا الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَعْمَلُ شَهْرًا أَوْ شَهْرَيْنِ أَوْ عَامًا أَوْ عَامَيْنِ لَا وَاللَّهِ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِعَمَلِ الْمُؤْمِنِ أَجَلًا دُونَ الْمَوْتِ» تقریب زهد ابن المبارک (ص: ۲۹)، الزهد لأحمد بن حنبل (ص: ۲۲۱)

ترجمه: برخی از مردم از استمرار و مداومت در عمل سر باز زده اند. به الله سوگند، مؤمن کامل کسی نیست که تنها یک ماه، دو ماه، یک سال یا دو سال عمل نیک انجام دهد. به الله سوگند، الله جل جلاله برای عمل مؤمن هیچ پایانی جز مرگ قرار نداده است.

رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز بر پایداری در عبادت بسیار تأکید فرموده اند. در حدیث شریف آمده است: عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي الْإِسْلَامِ قَوْلًا لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ. قَالَ: « قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِمَّ » صحیح مسلم (۴۷/۱)

ترجمه: حضرت سفیان بن عبدالله ثقفی رضی الله عنه می گوید: به رسول الله صلی الله علیه وسلم عرض کردم: ای رسول خدا! سخنی در اسلام به من بیاموز که پس از شما درباره آن از هیچ کس سؤال نکنم. آن حضرت فرمودند: بگو «به الله ایمان آوردم» و سپس بر آن استقامت و پایداری داشته باش.

در احادیث آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم همواره برای ثابت قدم ماندن بر دین دعا می کردند. چنان که در حدیث شریف آمده است: «يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ» سنن الترمذی، ترجمه: ای گرداننده دل ها! قلب مرا بر دین خود ثابت و استوار نگه دار.

حضرت انس رضی الله عنه می فرماید که رسول الله صلی الله علیه وسلم این دعا را بسیار می خواندند.

همچنین رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحاب خود را سفارش می کردند که بر عبادت و کارهای نیک مداومت داشته باشند و هرگز آن ها را ترک نکنند. در حدیث شریف آمده است: «يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يَقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيَامَ اللَّيْلِ» صحیح البخاری (۱۵/۳)

ترجمه: ای عبدالله! مانند فلان شخص نباش که نماز شب می خواند، اما سپس نماز شب را ترک کرد.

در شریعت اسلامی، انجام مقدار اندکی از اعمال نیک به صورت مداوم و پایدار، بهتر از آن است که انسان زمانی عبادت فراوانی انجام دهد و سپس آن را رها کند.

در حدیث شریف آمده است: عَنْ عَائِشَةَ -رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا- أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ مِنَ الْأَعْمَالِ مَا تُطِيقُونَ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا، وَإِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَيَّ مَا دُوِّمَ عَلَيْهِ، وَإِنْ قَلَّ، وَكَانَ أَلَّ مُحَمَّدٍ إِذَا عَمِلُوا عَمَلًا أُثْبِتُوهُ» متفق عليه

ترجمه: حضرت عائشه رضی الله عنها روایت می کند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: ای مردم! از اعمال نیک آن مقدار را انجام دهید که توان آن را دارید؛ زیرا الله تعالی تا زمانی که شما خسته نشوید، پاداش خود را از شما قطع نمی کند. محبوب ترین اعمال نزد الله تعالی عملی است که بر آن مداومت شود، هرچند اندک باشد. خاندان رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز هرگاه عملی انجام می دادند، بر آن پایدار می ماندند.

درباره مداومت و پایداری در عبادت، روایات فراوانی از صحابه کرام رضی الله عنهم نیز نقل شده است.

در روایتی آمده است: «لَوْ نَشِرَ لِي أَبَوَايَ مَا تَرَكَتُهَا» موطأ مالك (۱۵۷/۱)

ترجمه: حضرت عائشه رضی الله عنها هشت رکعت نماز ضحی می خواندند و سپس می فرمودند: اگر پدر و مادرم برای من دوباره زنده شوند، باز هم این عمل را ترک نخواهم کرد.

کسی که حج را انجام دهد و سپس از عبادت روی گردان شود و بگوید: «من حج کرده ام و دیگر نیازی به عبادت بیشتر ندارم»، مانند کسی است که یک بار نماز جماعت بخواند، نمازهای نافله فراوانی نیز ادا کند و با الله تعالی عهد ببندد که دیگر نماز را ترک نخواهد کرد، اما بعداً از نماز روی برگرداند.

درباره کسانی که حج را انجام می دهند و سپس عبادت و بندگی را ترک می کنند، الله تعالی مثالی بیان کرده و فرموده است: (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَّضَتْ غَزَلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا) النحل: (۹۲)

ترجمه: ومانند آن زن نباشید که رشته خود را پس از محکم تابیدن گسست.

أَقُولُ قَوْلِي هَذَا، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ، إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ.
والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.